

Madli Zobel
kuum@ekspress.ee

Pipi läks **Astrid Lindgreni** lasteraamatut kooli vaid ühel põhjusel: muidu temal ei tulegi koolivaheaega. Eestis on suvevaheaeg paljudel lastel, kes ei käinud koolis ega lähe kooli – nad on vanemate soovil koduõppel.

Aasta oli 1992, kui võeti vastu hariduseadus, milles seadustati koduõpe. Vastavat punkti seadusesse kirjutades oli **Lauri Vahtr**e kommentaar, et talude taastamise ajal peab olema võimalus ka kaugema kandi lastel haridust saada. Tänapäeval korjab valla koolibuss kõik lapsed peale ja seda põhjust just nagu ei peaks olema. Aga...

Õpingud raba serval

Sõit Verlinite juurde käib kaardi ja juhendamise järgi, aga ikka pole lihtne. GPSi abi ei saa kasutada, sest see oskab vaid öelda, et siin puuduvad teed. Maja on metsa sees, edasi on ainult raba. Vanemad poisid võtab koolibuss peale 7.30, siis korjatakse peale kõik teised koolis käivad lapsed ja tunnid algavad 9.00.

“Nooremates klassides said koolibussiga ka tagasi ja olid kodus kell 15,” räägib seitsme poja ema **Riin Verlin**. “Suurematena nad koolibussile ei jõua ja tulevad liinibussiga lähimasse peatusesse, kuhu on kuus kilomeetrit.” Bussile vastu minna ema ei saa, sest kell 14 pakib ta viis nooremat poega mikrobusi ja sõidab 25 kilomeetrit lähimasse linna, Pärnusse, kus poistel on muusikakoolis viiuli-, akordioni- ja kitarritunnid, lisaks poistekoorid ja automodelismiring.

“Iga aasta mõtlen, et see on viimane, sügisest ma seda enam ei tee,” kõneleb Riin pisut tüdinud toonil. “Kas see kaalub üles, et saame kodus nii vähe olla ja väiksemad poisid peavad suuremate pärast pool päeva bussis loksuma? Mõtlen, et kui, siis käime kaks päeva – neist ühe mina, teise abikaasa. Kunagi ei õnnestu aegu niimoodi klapitada... Ja kui nüüd vanem poiss põhikooli lõpetades ütles, et klassis on umbes viis poissi, kel on mingi sügavam huvi või hobi, ja need ongi tänu laiemale silmarin-gile kõige toredamad poisid, siis mõtlesin, et lasen ikka edasi.” Sest hommikud vee-davad poisid ju kodus.

Ema kindel veendumus

Köögilaud jääb üheksaliikmelisele perele ilmselgelt väikseks, kuid neljakesi õppima seal taga mahub. Neli poega korraga koduõppel ongi olnud Riinu maksimum. “Ja see oli tõesti väga raske,” ei tee ema saladust. Loomade, koduõppe, huviringide ja majapidamisega oleks veel toime tulnud, aga suvel oli pere kuuenda poja võrra rikkamaks saanud. “Koduõpe on elustiil,” tõdeb neli aastat kodus õpetanud Riin. Kodusesse elustiili on mahtunud ka kodusünitused – kaks nooremat poega, kes tahavad süüa, potile ja samasse vihikusse joonistada alati just siis, kui ema suuremaid õpetab.

Mis näo inimesed teevad, kui ütled, et sul on lapsed koduõppel? “Oi ei, ma ei räägi sellest kellelegi. See on teema, mida ma teadlikult väldin! Ja kui keegi tuleb ja küsib, siis ka uurin, et kas ta tõesti tahab ikka teada.”

Algus oli keerulisem. Riinus pesitsesid hirmud, et kas lapsed said ikka kõigest asjast kõike teada. Samas oli vastne koduõpetaja äsja lõpetanud Tartus Waldorfseminari ning õpetamine, õppematerjalid ja teadmised, miks, mida ning millal, istusid temas

KODUÕPE ON ELUSTIIL: Seitsme poja ema Riin Verlini maksimum on olnud neli õpilast korraga.

Koduõpe vanema soovil ehk kui ema ei luba kooli...

Verlinite peres Pärnumaal on koduõppel tervelt neli poega.

kindlalt sees. Ka ei hüpanud ta pea ees tundmatusse, vaid tegi katseaasta, mille jook-sul kaks poissi käisid Tartu Waldorfgümna-siumis (TWG) ja kaks poissi samas majas asu-vas lasteaias. Keset kooliaastat sõideti kuuks ajaks 170 kilomeetri kaugusel asuvasse koju tagasi ja prooviti koduõpet praktikas. Lastenõu pärisõpetajad toetasid väga.

“Kool on selleks, et seal käia, mitte selleks, et seal mitte käia”

Lapsed ongi kooli nimekirjas TWGs. Kooli 180 õpilasest on koduõppelapsi koguni 11. Kool on rahul, sest üliväikeste klassidega õppeasutuses on alati rahaprobleem, nii tuleb igasugune lisapearaha vaid kasuks. Õpetajatele olulist lisakoormust pole, sest kodus õpetavad emad teevad oma tööd hingega ning käivad lapsi ja nende töid mõned korrad aastas ette näitamas. Ei saa salata, et kaugelt kandi rahvas proovis koduõppega algust teha kohalikus koolis, kuid seal kohati peamiselt õpetajapoolset mõnitamist. Näiteks pidi koduõppe laps kirjutama teemadel “minu klass” ja “minu koolitee”.

Kooli, kes koduõppelast sooviks, pole kerge leida. Näiteks olid Rocca

Kaks nooremat poega tahavad süüa, potile ja joonistada alati just siis, kui ema suuremaid õpetab.

al Mare koolis koduõppel omanik **Hannes Tamjärve** hea tuttava **Aivar Haasi** lapsed. Kui inimene tänavalt läks kooli palvega saada nende nimekirja koduõppelast, tegi kooli rahvas suured silmad ja ütles, et kool on selleks, et seal käia, mitte mitte käia.

Tuhatkond last ei käi koolis

Statistika ei oska anda päris täpset vastust, mitu vanemat on võtnud ühiskonnalt vastutuse oma kindlatesse kättesse. On teada, et koolis ei käi Eestis üle tuhande lapse, kuid peamiselt siiski terviselikel põhjustel. Pädevaid andmeid, kui palju on lapsi koduõppel ilma terviselike põhjusteta, pole võimalik leida.

Suve alguses toimus Eestis rahvusvaheline koduõppe konverents. Inglise teadlane **Paula Rothermel** kinnitas konverentsil, et peamised koduõppega seotud asjaolud räägiti Inglismaal läbi juba 30 aastat tagasi. Praegu on ette näidata kogu maailmast hulgaliselt teadustöid, mis kinnitavad, et:

- kuigi koduõppe lapsed ei saavuta häid tulemusi alati sama kiiresti kui koolilapsed, on nad siiski lõpptulemusena testides võimekamad;

Koduõppel tohib olla kuus esimest aastat

■ Koduõppele mineva lapse vanem peab kirjutama soovivalduse enne 20. augustit. Praktikas on lapsed läinud koduõppele ka poole aasta pealt.

■ Laps tohib koduõppel olla seitsmenda klassini. MTÜ Eesti Koduõppe Keskus taotleb võimaluse pikendamist keskkooli lõpuni.

Allikas: Koduõppe kord, haridusministri määrus.

- koduõppe puhul ei avaldu poistel neid negatiivseid ilminguid mis koolis;
- perekonna sissetulek ega haridustase ei määra akadeemilisi tulemusi, kui vanemad hoolimata olukorrast on lastele pühendunud;

• perekonna pedagoogiline taust ei anna eelist õppetöös, küll aga võib anda eelise võimudega (kooliga, omavalitsusega) suhtlemisel;

• koduõppe lapsed saavutavad akadeemiliselt keskmisest paremaid tulemusi. Põhjus võib olla, et paindlikust, lapse isiklikke huvisid arvestavast õppeprogrammist ja vanemate suurest osalusest võrsuv kõrgem enesemotivatsioon lastel mõjub soodsalt õppetulemustele.

MTÜ Koduõppe Keskus üks loojaid ja eestvedajaid **Merje Luuk** kinnitab, et Eestiski on mõned sarnased viljad ette näidata. Näiteks tema enda kolm koduõppel olnud poega on vastu võetud Pärnu eliitkooli Sütevaka gümnaasiumisse ning nende hinded ja eksamitulemused on seal vaid väga head.

Päriskool ja päriselu

Kuid mitte kõik Eesti koduõppelapsed ei saa nii loovalt haridust. Mõnedes peredes jälgitakse koguni kooli tunniplaan ja õppetempot ning käiakse näiteks igal reedel või iga kuu esimesel esmaspäeval vastamas ja kontrolltöid tegemas. Viimast varianti kasutab Maalehe ajakirjanik **Anneli Sihvart** oma lapse õpetamisel. Kui ema loeb ja kirjutab, teeb sama ka laps. Samas on ema kogu aeg käepärast ja lapsel on alati võimalus küsida.

Et laps tahab küsida kohe, seda kinnitab ka neli aastat koduõpetaja olnud Riin Verlin.

“Kui mul oli neli last koduõppel ja imik majas, siis proovisin teha nii, et esimeses klassis olnud kaksikuid õpetasin iga päev, kolmandas ja neljandas klassis olnud vanemaid lapsi ülepäeva. Et nii-öelda vabal päeval teeb laps iseseisvat tööd. Aga see ei toiminud – laps tahab tagasisidet kohe, kui ta on midagi valmis saanud. Ta tahab kohe nõu, kui ta kuskil toppama jääb.”

Igal teisipäeval tegid Verlinid kindla tiiru looduses ning läbi arutati muutused, mis vahepeal toimunud olid.

“Talvel oli ikka jube nüri, kui kuude kaupa suurt midagi ei muutunud. Seevastu sügisel ja kevadel oli põnev. Lastele endale meeldisid need loodusvaatlusmatkad väga. Seda ma olen küll aru saanud, et poisid – aga ma arvan, et ka kõik lapsed – tahavad tegutsemist, mitte rääkimist.”

Lihtsam on panna lapsed laua taha ja käskida neil üles kirjutada, et 1 liiter = 10 dl, kuid meelde jääb hulga paremini, kui nad saavad tegutseda ja koogi sisse detsiliitrites jahu ja suhkrut mõõta.